

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP. 410.005.10.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Damian Mielcarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/1/2016 z dnia 13 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli, str. 1)
Jednostka kontrolowana	Publiczne Gimnazjum w Turawie, ul. Opolska 47, 46-045 Turawa ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Eryka Matysek, Dyrektor Gimnazjum ² (dowód: akta kontroli, str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania, mające na celu zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania, podejmowane przez Dyrektora w roku szkolnym 2015/2016⁴, nie były w pełni skuteczne.

We wszystkich 12 oddziałach zapewniono równomierne obciążenie uczniów przedmiotami w poszczególnych dniach tygodnia oraz zapewniono rozpoczynanie zajęć we wszystkich dniach o stałej porze, z uwzględnieniem podobnej liczby godzin. W Szkole zapewniono także odpowiednią długość przerw pomiędzy zajęciami. Jednakże we wszystkich zbadanych oddziałach (12) zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji łączono w bloki i/lub lokowano je po piątej godzinie lekcyjnej. Pomieszczenia szkolne do prowadzenia zajęć, w tym sala gimnastyczna oraz boiska szkolne, a także teren wokół Szkoły, zorganizowano w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów. W Szkole prawidłowo postępowano także w sytuacjach zaistnienia wypadków, a także rzetelnie dokumentowano takie zdarzenia. W Gimnazjum uczniowie mieli zapewniony dostęp do biblioteki szkolnej oraz stołówki. Zastrzeżenia NIK dotyczą natomiast braku zapewnienia wszystkim uczniom możliwości pozostawienia w Szkole części podręczników i przyborów szkolnych, nieskutecznego zabezpieczenia trzech szkolnych komputerów przed dostępem uczniów do treści niepożądanych w internecie oraz przechowywania w apteczkach przeterminowanych środków przeznaczonych do udzielania pierwszej pomocy. NIK pozytywnie ocenia działania podjęte w trakcie kontroli, mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości, w tym w zakresie wyposażenia apteczek, zablokowania dostępu do nieodpowiednich treści znajdujących się w Internecie oraz usunięcia uchybień stwierdzonych w tzw. bloku żywieniowym.

¹ Dalej: Gimnazjum lub Szkoła.

² Dalej: Dyrektor.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki, stosuje się ocenę opisową.

⁴ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów.

Opis stanu faktycznego

1. W Gimnazjum, według stanu na 30 września 2015 r., w 12 oddziałach (klasach) było ogółem 213 uczniów⁵. Liczba uczniów w poszczególnych klasach mieściła się w przedziałach od 12 (IIIId) do 21 (IIIb).

(dowód: akta kontroli, str. 169, 210-229)

2. Stosownie do § 2 i § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶, Dyrektor zapewnia higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach, a plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Kontrola organizacji pracy uczniów, pod kątem tworzenia rozkładów zajęć zgodnie z zasadami organizacji (higieny) pracy umysłowej ucznia, przeprowadzona została na podstawie dwóch obowiązujących w roku szkolnym 2015/2016 planów lekcji⁷ w odniesieniu do wszystkich 12 oddziałów, i wykazała, że:

- zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o stałej porze (7.45) oraz uwzględniały podobną liczbę godzin lekcyjnych⁸;
- nie występowały dni, w których nastąpiła kumulacja przedmiotów, w których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja (matematyka, fizyka, chemia) oraz dni, w których występują tylko przedmioty niewymagające zwiększonej koncentracji;
- planowana długość przerw między zajęciami wynosiła 10 minut oraz zaplanowano jedną długą 20 minutową przerwę ulokowaną po piątej godzinie lekcyjnej;
- stwierdzono przypadki lokowania przedmiotów, wymagających zwiększonej koncentracji (matematyka, fizyka, chemia), po piątej godzinie lekcyjnej oraz przypadki łączenia w bloki tych przedmiotów.

(dowód: akta kontroli, str. 207-234)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

W Szkole w I i II semestrze 2015/2016, łącznie w odniesieniu do 10 oddziałów stwierdzono przypadki lokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji (matematyka, fizyka, chemia) po piątej godzinie lekcyjnej⁹ oraz przypadki (w ośmiu oddziałach) łączenia w bloki tych przedmiotów, tj. bezpośrednio po sobie dwa takie przedmioty¹⁰. Dodatkowo w jednym przypadku (IIa w I semestrze) trzy ww. przedmioty występowały po sobie na czwartej, piątej i szóstej godzinie lekcyjnej. Powyższe stanowiło naruszenie § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹¹, w związku z § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, zgodnie

⁵ W tym 11 spoza obwodu.

⁶ Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

⁷ Plan zajęć na I semestr oraz plan na II semestr.

⁸ Różnica nie wnosila więcej niż 2 godziny zajęć w poszczególnych dniach.

⁹ W I semestrze 2015/2016 o odniesieniu do 10 oddziałów, tj. w szczególności: cztery oddziały - 1 raz w tygodniu, pięć oddziałów - 2 razy w tygodniu i jeden oddział - 3 razy w tygodniu; w II semestrze w odniesieniu do ośmiu oddziałów, w tym: pięć oddziałów - 1 raz w tygodniu oraz trzy oddziały - 2 razy w tygodniu.

¹⁰ W I semestrze w odniesieniu do ośmiu oddziałów po jednym razie w tygodniu, a II semestrze również w odniesieniu do ośmiu oddziałów, tj. w pięciu oddziałach po jednym razie w tygodniu, dwóch po dwa razy w tygodniu oraz w jednym trzy razy w tygodniu.

¹¹ Dz. U. z 2001 r., Nr. 61, poz. 624 ze zm.

z którymi dyrektor szkoły z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych. Dyrektor wyjaśniła, że stara się ułożyć plan zajęć w taki sposób, by uczniowie mieli komfort pracy i nauki, tzn. przedmioty uchodzące za łatwiejsze przeplatane były trudniejszymi. Czasami jednak obiektywne trudności utrudniają idealne ułożenie planu lekcji. Taka sytuacja wystąpiła w bieżącym roku szkolnym w klasie IIa, która ma 4 godziny więcej, niż pozostałe klasy II. Taki stan rzeczy jest spowodowany faktem, że uczniowie tej klasy (wnioski rodziców o objęcie nauką języka mniejszości narodowej – niemieckiego) muszą mieć 3 godziny j. niemieckiego i 1 godzinę własnej historii i kultury na pierwszych lub ostatnich lekcjach, gdyż nie cała klasa uczestniczy w tych zajęciach. Dużym utrudnieniem w układaniu planu jest też ograniczona dostępność niektórych nauczycieli, którzy pracują w innych placówkach, bo jest zbyt mało godzin i nie są oni zatrudnieni w pełnym wymiarze.

(dowód: akta kontroli, str. 207-209, 230-234)

Ocena cząstkowa

W Szkole równomiernie obciążano uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, z uwzględnieniem stałej godziny rozpoczynania zajęć, liczby godzin w poszczególnych dniach oraz właściwej długości przerw pomiędzy zajęciami. Za nie w pełni skuteczne należy natomiast uznać działania na rzecz braku przypadków lokowania przedmiotów o zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej oraz łączenia takich przedmiotów w bloki.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole.

Opis stanu faktycznego

1. Stosownie do art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹², Gimnazjum zapewniało swoim uczniom możliwość korzystania z biblioteki zorganizowanej na jego terenie. Dni i godziny pracy biblioteki szkolnej¹³ zapewniały faktyczną możliwość korzystania przez uczniów z jej zasobów.

(dowód: akta kontroli, str. 165-168, 207-208, 11-13)

W Gimnazjum nie zorganizowano świetlicy. Zgodnie z art. 67 ust. 6 ustawy o systemie oświaty zapewnienie zajęć świetlicowych w szkołach gimnazjalnych jest obowiązkowe, jeżeli zachodzi taka potrzeba. Dyrektor wyjaśniła, że wszyscy uczniowie przyjeżdżają do szkoły ok. godz. 7.30 – 7.35. Od tego momentu przebywają pod opieką nauczycieli dyżurujących na korytarzach i na podwórku szkolnym. Lekcje rozpoczynają się o godz. 7.45. Po skończonych lekcjach i dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych uczniowie mają możliwość odjazdu do domu (bezpośrednio po 6., 7. i 8. lekcji). Osoby, które mają potrzebę zostać dłużej w szkole, mają zapewnioną opiekę w bibliotece, której czas pracy jest dostosowany do potrzeb uczniów. Biblioteka jest czynna codziennie w pełnym wymiarze (30 godzin tygodniowo). W okresie objętym kontrolą, do szkoły nie wpływały wnioski oraz skargi rodziców/opiekunów dotyczące braku zajęć świetlicowych.

(dowód: akta kontroli, str. 11-13, 16, 165-168)

Szkola, zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie oświaty zapewniała uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Na ww. zespół składały się: sala gimnastyczna, boisko wielofunkcyjne, boisko trawiaste, boisko do siatkówki plażowej oraz skocznia do uprawiania skoku w dal. Stan techniczny ww. urządzeń gwarantował uczniom bezpieczeństwo. Szkoła zapewniła równą nawierzchnię boisk; bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia,

¹² Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 ze zm., dalej: ustawa o systemie oświaty.

¹³ Poniedziałek 7.30-14.20; Wtorek i Środa 7.30-13.25; Czwartek 7.30-12.10; Piątek 7.30-14.15.

których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, były mocowane na stałe; w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych gier i zabaw umieszczono tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, w tym korzystania z urządzeń pod nadzorem osób dorosłych. Powyższe wypełniało wymogi określone odpowiednio w § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 31 ust. 4 i 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 36-88, 165-168)

2. Teren Gimnazjum spełniał pozostałe wymogi w zakresie bezpieczeństwa, tj. w szczególności:

- plany ewakuacji Szkoły umieszczone były w widocznym miejscu, w sposób zapewniający łatwy do nich dostęp, a drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały, co wypełniało obowiązki zawarte w § 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny;
- teren Szkoły był ogrodzony i zapewniono jego właściwe oświetlenie, równą nawierzchnię dróg i przejść, a otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia zakryte były odpowiednimi pokrywami, co było zgodne odpowiednio z § 7 ust. 1 i 2 pkt 1 i 2 oraz § 7 ust. 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny;
- szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły zabezpieczono w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię, a miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których wzbroniony był dostęp osobom nieuprawnionym, zostały odpowiednio oznakowane i zabezpieczone przed swobodnym do nich dostępem, co wypełniało wymogi określone w § 7 ust. 4 oraz § 15 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny;
- stosownie do zapisów § 16 ww. rozporządzenia, schody w szkole nie były śliskie, wyposażono je w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, a otwarta przestrzeń między biegami schodów została zabezpieczona metalowymi balustradami i barierkami.

(dowód: akta kontroli, str. 36-88, 165-168)

3. W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej, co było zgodne z § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli, str. 36-88, 165-168)

4. Kontrola¹⁴ przeprowadzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opolu¹⁵ w zakresie wyposażenia sal lekcyjnych, sprzętu oraz mebli edukacyjnych wykazała, że stosownie do zapisów § 9 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny - sprzęty, które posiadała Szkoła dostosowane były do zasad ergonomii, a wyposażenie (meble edukacyjne) posiadały odpowiednie atesty i certyfikaty¹⁶. W trakcie kontroli PPIS stwierdzono 18 przypadków z 203 zbadanych (8,9%) nieprawidłowego zestawienia mebli - stolika i krzesła - w trzech salach lekcyjnych. Podczas ww. kontroli dokonano prawidłowego zestawienia tych mebli.

(dowód: akta kontroli, str. 36-88, 240-241)

5. Gimnazjum posiadało 11 sal lekcyjnych. W dziewięciu z nich powierzchnia przypadająca na jednego ucznia wynosiła od 2,3 m², do 4,1 m². W dwóch salach powierzchnia przypadająca na jednego ucznia wynosiła mniej niż 2 m² (w sali nr 17 1,25 m², a w sali nr 18 1,56 m²).

¹⁴ Kontrola została przeprowadzona na zlecenie NIK na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o Najwyższej Izbie Kontroli, Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677, dalej: ustawa o NIK.

¹⁵ Dalej: PPIS.

¹⁶ Zbadano sprzęty i wyposażenie w 12 oddziałach, w których badaniem objęto 203 uczniów.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że powierzchnie pomieszczeń pracy dla uczniów powinny zapewniać spełnienie warunków bezpieczeństwa i higieny pracy z uwzględnieniem wieku uczniów, rodzaju prowadzonych zajęć oraz czasu przebywania w tych pomieszczeniach. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nadmierne zagęszczenie uczniów w poszczególnych klasach może mieć wpływ na efektywność ich pracy umysłowej. Dyrektor wyjaśniła, że *zwiększenie powierzchni sal nie będzie konieczne, gdyż już od września w szkole będzie tylko 11 klas, a zatem sale 17 i 18 będą wykorzystywane w mniejszym stopniu – w przyszłości mają być salami do zajęć indywidualnych i dydaktyczno – wyrównawczych. Ponadto niektóre nasze klasy są mało liczne i taka wielkość sali jest dla nich wystarczająca. Pragnę dodać, że uczniowie zmieniają sale lekcyjne w ciągu dnia.*

(dowód: akta kontroli, str. 169, 230-235)

Opis stanu
faktycznego

6. W Gimnazjum zorganizowano żywienie uczniów poprzez przygotowywanie obiadów w funkcjonującej w ramach Szkoły kuchni. obiady były spożywane w stołówce (sala nr 5), tj. w wydzielonym w tym celu pomieszczeniu. Powyższe wypełniało wymogi określone w § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. obiady spożywano w czasie dużej przerwy pomiędzy godziną 12.10 a 12.30. W Szkole znajdował się ponadto automat z napojami i drobnymi przekąskami. Przeprowadzona w dniu 26 kwietnia 2016 r. przez PPIS ocena sanitarna zakładu zajmującego się obrotem żywnością wykazała niskie ryzyko ocenianego zakładu, co oznaczało konieczność kontroli nie rzadziej niż raz na 24 miesiące. Ww. kontrola wykazała także nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania kuchni i jej zaplecza.

(dowód: akta kontroli, str. 11-13, 36-89, 165-168, 230-235)

7. Stan sanitarny pozostałych pomieszczeń Szkoły, według oceny PPIS, nie budził zastrzeżeń. Wszystkie pomieszczenia oraz otoczenie Szkoły były utrzymane w czystości i porządku. Uczniom zapewniono odpowiednią liczbę pomieszczeń sanitarnych oraz udostępniono środki higieny osobistej. Wyposażenie bloku sportowego było w dobrym stanie technicznym, a nawierzchnia dróg, przejść i boisk była równa i utwardzona.

(dowód: akta kontroli str. 36-88)

8. Uczniowie Gimnazjum mieli możliwość pozostawienia w jednym miejscu odzieży wierzchniej. W Szkole funkcjonowała szatnia. Dyrektor wyjaśniła, że *szatnia jest zamykana przez woźną, po rozpoczęciu lekcji i otwierana przez nią w ciągu dnia w zależności od potrzeb.*

(dowód: akta kontroli, str. 11-13, 165-168)

9. W Szkole nie zapewniono możliwości pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych przez wszystkich uczniów, w rozumieniu § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Powyższe szczegółowo opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli, str. 170-206, 230-235)

10. Przeprowadzona przez PPIS ocena obciążenia ciała przez tornistry szkolne u 203 uczniów¹⁷ Szkoły wykazała, że u 194 uczniów (95,5%) waga tornistrów nie przekraczała 15% masy ciała ucznia. Tornistry o ciężarze powyżej 15% wagi ucznia posiadało w dniu badania dziewięciu uczniów w pięciu oddziałach. W zakresie tzw. niskiej normy (waga tornistra powyżej 10% masy ciała) przeprowadzona analiza wykazała, iż spośród zbadanych 203 uczniów, 59 (29%) z nich posiadało w dniu badania tornister przekraczający ww. niską normę.

¹⁷ Wszyscy obecni w dniu badania w Szkole.

Dyrektor wyjaśniła, że w szkole edukujemy młodzież i rodziców w kwestii rozsądnego pakowania tornistrów, zabierania tylko niezbędnych rzeczy tak, by uczniowie nie musieli nosić zbyt ciężkich plecaków. Pogadanki na ten temat odbywają się w czasie lekcji wychowawczych i spotkań z rodzicami. Do działań na rzecz „lekkich tornistrów” zaliczyć też można: umożliwienie uczniom korzystania z elektronicznych wersji podręcznika (każdy uczeń klasy pierwszej otrzymał indywidualne kody dostępu), komplety niektórych podręczników (np. zbiory zadań, atlasy geograficzne i historyczne, słowniki do nauki języków obcych) zostały zakupione przez szkołę, znajdują się w bibliotece i są wypożyczane na lekcje (uczniowie nie muszą ich nosić). Do niektórych przedmiotów (j. mniejszości – niemieckiej, zajęcia artystyczne) nie wprowadzono podręcznika; uczniowie bazują na materiałach zakupionych przez szkołę i znajdujących się w gabinecie, bądź na kartach pracy opracowanych przez nauczyciela. Wielu nauczycieli zrezygnowało z ćwiczeń do swojego przedmiotu, natomiast z matematyki zamiast ćwiczeń wszyscy uczniowie otrzymali dostęp do wersji elektronicznej Gimplusa (GWO) zakupionego przez szkołę. Jednym z działań na rzecz lżejszych tornistrów było też przystąpienie do projektu e-szkola. Dzięki niemu szkoła otrzymała sprzęt multimedialny (tablice interaktywne, rzutniki, laptopy), które umożliwiają korzystanie z materiałów dydaktycznych innych niż podręcznik szkolny.

(dowód: akta kontroli, str. 36-88, 230-235)

11. W Gimnazjum znajdowało się łącznie 80 komputerów dostępnych dla uczniów, z czego – 30 stacjonarnych oraz 50 laptopów. Spośród ww. 30 komputerów stacjonarnych, 22 z nich zgromadzono w pracowniach komputerowych (sala nr 15 – 11 szt. oraz sala nr 12 – 11 szt.). Dodatkowo, 3 szt. komputerów znajdowały się w pokoju nauczycielskim w przyziemiu szkoły oraz 5 w bibliotece szkolnej.

W Gimnazjum zapewniono uczniom dostęp do internetu poprzez komputery znajdujące się w pracowniach komputerowych (22), bibliotece (5), pokoju nauczycielskim (3) oraz poprzez wydawane uczniom laptopy. Na ww. komputerach dostępnych dla uczniów wykorzystywano przeglądarki internetowe o nazwach: Internet Explorer, Mozilla Firefox oraz Google Chrome. Występujące w całej szkole sieci WI-FI zostały zabezpieczone przy pomocy zaszyfrowanych kodów dostępu – przez co nie były dostępne dla uczniów.

W trakcie kontroli dokonano sprawdzenia stosowanych w szkole zabezpieczeń przed dostępem uczniów, za pomocą komputerów podłączonych do internetu, do treści niepożądanych. Sprawdzenie dostępności do treści niepożądanych, na 22 komputerach zgromadzonych w pracowniach komputerowych oraz 5 w bibliotece szkolnej i 3 w pokoju nauczycielskim, wykonano poprzez wpisanie do przeglądarek internetowych przykładowych stron niepożądanych. Na komputerach zgromadzonych w pracowniach komputerowych, pokoju nauczycielskim i dwóch komputerach bibliotecznych otwarcie ww. stron internetowych było niemożliwe, gdyż pojawiał się komunikat o treści „CENZOR - dostęp do tej strony został zablokowany, prawdopodobnie strona ta zawiera niewłaściwe materiały”. Na pozostałych trzech komputerach umieszczonych w bibliotece szkolnej, przeprowadzone badanie skuteczności zabezpieczeń dostępu do treści niepożądanych przeprowadzone na dwóch takich witrynach wykazało, że możliwy był dostęp do obu z nich.

(dowód: akta kontroli, str. 109-164, 230-235)

12. W budynku Gimnazjum nie zapewniono uczniom możliwości korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Stosownie do art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty, do realizacji zadań statutowych szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Dyrektor wyjaśniła, że szkoła nie posiada gabinetu pielęgniarskiego. Potrzeby w tym zakresie są realizowane przez Ośrodek Zdrowia w Turawie. Tam znajduje się gabinet pielęgniarki, która każdy czwartek ma przeznaczony na tzw. „higienę szkolną”. Pielęgniarka przeprowadza wszelkie czynności związane z diagnozą uczniów, badaniami okresowymi, szczepieniami, przychodzi do uczniów na zajęcia, jeśli jest o to poproszona. Jeżeli jest potrzeba skorzystania z pomocy pielęgniarki lub lekarza w innym terminie, to również nie ma z tym problemu. Ośrodek Zdrowia w Turawie jest czynny cały dzień i nigdy nam nie odmówiono pomocy. W przeszłości zdarzało się, że prosiliśmy lekarza dyżurującego o przybycie do szkoły i również nigdy nie spotkaliśmy się z odmową. Pragnę dodać, że ośrodek zdrowia znajduje się w bliskiej odległości od szkoły. W sytuacjach, gdy w szkole zdarzy się nieszczęśliwy wypadek, wzywane jest pogotowie ratunkowe.

Gimnazjum zapewniło dostęp do gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej poprzez zawarcie porozumienia o współpracy z ww. gabinetem¹⁸ w zakresie realizacji świadczeń medycznych z zakresu higieny szkolnej, określające dostępność tych usług dla uczniów Szkoły.

(dowód: akta kontroli, str. 11-15)

Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, pomieszczenia szkoły, w szczególności pokój nauczycielski, laboratoria, pracownie, warsztaty szkolne, pokój nauczycieli wychowania fizycznego oraz kuchnię, wyposaża się w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania pierwszej pomocy. W Gimnazjum - w pokoju nauczycielskim, pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, pracowni fizykochemicznej oraz kuchni - znajdowały się apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy. Pomieszczenia te wyposażono także w instrukcje o zasadach udzielania pierwszej pomocy. Dodatkowo, apteczki i ww. instrukcje znajdowały się w sekretariacie oraz w pracowni pedagoga szkolnego. Spośród sześciu znajdujących się w Szkole apteczek, w pięciu z nich w dniu 15 kwietnia 2016 r. znajdowały się środki z przekroczonym terminem przydatności do użycia.

(dowód: akta kontroli, str. 17-35)

Stosownie do § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, nauczyciele – w tym nauczyciele prowadzący zajęcia wychowania fizycznego - zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy. W ramach odbytego, przez pracowników Szkoły w dniu 13 kwietnia 2016 r., okresowego „szkolenia BHP”¹⁹, dwie godziny tego szkolenia obejmowały zasady udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach. Dodatkowo jedna osoba w Gimnazjum (pedagog szkolny) posiadała zaświadczenie o ukończeniu kursu udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli, str. 90-108)

13. W roku szkolnym 2015/2016²⁰ w Gimnazjum zarejestrowano 15 zdarzeń zakwalifikowanych jako wypadki uczniów na terenie szkoły. We wszystkich ww. przypadkach w Szkole podjęto działania określone w § 40 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tj. w szczególności: zapewniano poszkodowanemu opiekę, udzielano pierwszej pomocy oraz sprowadzano fachową pomoc medyczną. W Szkole, stosownie do zapisów §§ 46-50 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, prowadzono dokumentację powypadkową – rejestr wypadków oraz protokoły powypadkowe. Zarówno rejestr wypadków jak i sporządzone protokoły powypadkowe, zawierały wymagane dane określone

¹⁸ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Turawie. Porozumienia z 3 września 2012 r. oraz z 4 stycznia 2016 r.

¹⁹ Wynikające z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2004 r., Nr 180, poz. 1860 ze zm.)

²⁰ Do dnia badania dokumentacji z wypadków uczniów, tj. do dnia 21 kwietnia 2016 r.

w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tj. w szczególności wskazywały na: rodzaj i miejsce wypadku, jego przyczynę, opis urazu, udzieloną pomoc oraz zawierały informacje dotyczące podjętych działań zmierzających do zapobieżenia wypadkom. Zgodnie z § 41 ww. rozporządzenia, w Gimnazjum wywiązywano się także z obowiązku powiadamiania o wypadkach wszystkich wymaganych podmiotów.

(dowód: akta kontroli, str. 90-92)

14. Dyrektor, stosownie do § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przeprowadziła kontrolę zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły. Z kontroli przeprowadzonej w dniu 26 sierpnia 2015 r. sporządzony został protokół (bez zaleceń), który przekazano organowi prowadzącemu.

(dowód: akta kontroli, str. 3-6)

15. W Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016 (do dnia zakończenia niniejszej kontroli) została zrealizowana jedna kontrola zewnętrzna w zakresie oceny stanu sanitarnego²¹. Kontrola PPIS, przeprowadzona w dniu 30 października 2015 r. nie stwierdziła uchybień i stanów nieprawidłowych. Nie wydano także zaleceń, uwag i wniosków.

(dowód: akta kontroli, str. 7-10)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przeprowadzona w dniu 26 kwietnia 2016 r. przez PPIS kontrola sanitarna wykazała nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania kuchni i jej zaplecza, polegające m.in. na: braku ręczników jednorazowego użytku dla personelu, zniszczonych naczyń kuchennych, wyłączonej wentylacji w kuchni właściwej, złego stanu wiatraka wyciągowego, niezabezpieczonej trutki na gryzonie, nieprawidłowego przechowywania warzyw, złego stanu sprzętu sprząającego²².

Dyrektor wyjaśniła, że w dniu 26.04.16 r. Sanepid stwierdził drobne nieprawidłowości, które już zostały usunięte, co potwierdza protokół z rekontroli. Większość nieprawidłowości, takich jak brak papierowych ręczników zostało od razu naprawionych (wystarczyło po prostu pobrać ręczniki z magazynu), a wynikało to z niedopatrzenia personelu. Z uchybień pozostał do wymiany jedynie wiatrak wentylatora. Nowy wentylator już został zamówiony, a jego wymiana nastąpi do końca maja br.

Dyrektor poinformowała pisemnie PPIS o usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości. Przeprowadzona przez PPIS w dniu 16 maja 2016 r. powtórna kontrola sanitarna stwierdziła usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych w dniu 26 kwietnia 2016 r. za wyjątkiem wymiany wiatraka wyciągowego. W dniu 31 maja 2016 r. ww. wiatrak został wymieniony.

(dowód: akta kontroli, str. 36-89, 165-168, 230-239, 242)

²¹ Wyniki kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonej na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli przedstawiono we wcześniejszej części wystąpienia pokontrolnego.

²² Stwierdzone przez PPIS nieprawidłowości zostały zakwalifikowane jako naruszenie wymogów ujętych w rozporządzeniu (WE) 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE. L 139 z 30.04.2004, ze zm.) oraz w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 kwietnia 2007 r. w sprawie pobierania i przechowywania próbek żywności przez zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego (Dz. U. Nr 80, poz. 545).

2. W Szkole brak było możliwości pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych przez uczniów. W trakcie przeprowadzonych w dniu 6 maja 2016 r. oględzin w miejscach wskazanych jako półki do pozostawiania przez uczniów podręczników i przyborów szkolnych stwierdzono brak możliwości pozostawiania ww. rzeczy, z uwagi na zgromadzenie w tych miejscach pomocy dydaktycznych i ozdób świątecznych. Miejsca te, jak również kontenery stanowiące element biurka, miały charakter ogólnodostępny (odnotowano przypadki niezamykanych szafek). Zgodnie z § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w pomieszczeniach szkoły zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

Dyrektor wyjaśniła, że *uczniowie zostawiają swoje wierzchnie okrycia, obuwie, czasami strój sportowy w szatni. Najlepszym rozwiązaniem byłyby pojedyncze, zamykane szafki dla każdego ucznia. Wtedy każdy mógłby zostawić swoje rzeczy w bezpieczny sposób. Z uwagi na to, że nasze korytarze są wąskie, wstawienie rzędu szafek jeszcze bardziej zawęziłoby przestrzeń korytarzy, co stwarzałoby większe zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. A nie mamy innego miejsca dla szafek. Dlatego wybraliśmy takie rozwiązanie, żeby uczniowie mieli zapewnione miejsca w swoich salach lekcyjnych. Uczniowie rzadko jednak z tego rozwiązania korzystają, wolą zabrać podręczniki do domu, by się z nich uczyć czy odrabiać zadanie domowe. Pragnę też nadmienić, że sale lekcyjne są zamykane. Uczniom wolno wejść do klasy tylko w towarzystwie nauczyciela, a zatem zostawione rzeczy są bezpieczne. Niestety nie wszystkie miejsca przeznaczone dla uczniów utrzymane są w należyтым porządku. Wychowawcy już zostali zobligowani do interwencji, usunięcia zbędnych przedmiotów. Chciałabym też dodać, że w 2016 r. zostanie rozpoczęta budowa nowej sali gimnastycznej i przebudowa obecnej szatni, co umożliwi wstawienie szafek do przechowywania rzeczy uczniów. Z tego właśnie powodu wstrzymano się z wprowadzeniem innych rozwiązań.*

(dowód: akta kontroli, str. 170-206, 230-235)

3. Na trzech komputerach dostępnych dla uczniów znajdujących się w bibliotece szkolnej było możliwe otwarcie stron internetowych z treściami niepożądanymi dla uczniów, co stanowiło naruszenie art. 4a ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którym szkoły zapewniające uczniom dostęp do internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

Dyrektor wyjaśniła, że *na wszystkich komputerach szkolnych, na których pracują uczniowie (w pracowniach i w bibliotece) zainstalowane są programy („Cenzor”) uniemożliwiające dostęp do treści niepożądanych. Uczniowie korzystają ponadto ze sprzętu pod nadzorem nauczycieli. 29 kwietnia 2016 otwarto się strony niedozwolone na terminalach e-szkoły, których bezpieczeństwo gwarantuje umowa z Regionalnym Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu (RCRE). Po interwencji nauczyciela informatyki, dostęp został zablokowany. Zażądaliśmy wyjaśnień w tej kwestii od RCRE. Przyczyną zaistniałej sytuacji może być fakt, że w tym czasie trwały prace przy wymianie głównych tablic rozdzielczych i związane z nimi wyłączenia prądu, co mogło wpłynąć na zawieszenie się dysków. W tym samym mniej więcej czasie była awaria UPS przy serwerze (firma serwisująca wymieniła na nowy), co również mogło mieć wpływ na pewne funkcje systemu.*

Tomasz Stokłosa z RCRE wyjaśnił, że *w dniu 29 kwietnia 2016 r. zawiesiły się dyski QNAP i została zatrzymana usługa SQUID. Po restarcie funkcjonalność usług została bezzwłocznie przywrócona. Zostało uaktualnione oprogramowanie, poprawiające stabilność pracy urządzenia.*

W trakcie przeprowadzonych oględzin, nauczyciel informatyki powiadomił RCRE o możliwym dostępie do ww. stron i dostęp do nich został zablokowany.

(dowód: akta kontroli, str. 109-164, 230-235)

4. Spośród sześciu znajdujących się w Szkole apteczek, w pięciu z nich w dniu 15 kwietnia 2016 r. znajdowały się środki przeznaczone do udzielania pierwszej pomocy, których termin przydatności do użycia upłynął. Stwierdzono w tym zakresie: w kuchni - 6 szt. opasek opatrunkowych z terminem ważności 12.2007 r. (2 szt.), 09.2007 r. (1) 07.2011 r. (1), 08.2008 r. (1), 06.2014 (1); aerozol chłodzący z terminem ważności 09.2015 r.; chusteczka antybakteryjna z terminem ważności 09.2010 r.; w pokoju nauczycielskim - 2 szt. kompresów gazowych z terminem ważności 04.2006 r.; w sekretariacie 2 szt. aqua-gel z terminem ważności 11.2013, 3 szt. kompresów z gazy z terminem ważności 01.2014. Wyposażenie apteczki przenośnej znajdującej się w pracowni pedagoga szkolnego zawierało określenie terminu ważności z datą 09.2015 r.; w pokoju nauczycieli w-f – 2 szt. bandaży posiadały terminy ważności z datami: 11.2014 r., 04.2015; 1 szt. kompresu z gazy z datą ważności 07.2015 r.; 1 szt. opaski elastycznej z datą ważności 04.2014 r.

Dyrektor wyjaśniła, że w niektórych szkolnych apteczkach znajdowały się materiały opatrunkowe z przedawnioną datą ważności. Osoba odpowiedzialna za stałą aktualizację apteczek (sekretarka szkoły) nie wyrzucała przeterminowanych bandaży, bo jej było szkoda. Już została poinstruowana, jak należy dokonywać uzupełniania apteczek. Materiały z przedawnioną gwarancją zostały natychmiast wymienione. Należy też dodać, że w użytku są głównie apteczki w sekretariacie, pracowni chemicznej i sali gimnastycznej i stamtąd są pobierane ewentualne środki opatrunkowe. Te apteczki są aktualizowane na bieżąco. Pragnę dodać, że w szkole są dwie apteczki przenośne z materiałami ćwiczeniowymi (w sekretariacie i u pedagoga) służącymi do nauki udzielania pierwszej pomocy.

Powtórne oględziny apteczek szkolnych przeprowadzone w dniu 6 maja 2016 r. potwierdziły, iż środki z przekroczonym terminem przydatności do użycia zostały usunięte, a w ich miejsce zakupiono nowe materiały z aktualną datą przydatności do użycia.

(dowód: akta kontroli, str. 17-35, 165-168, 240-241)

Ocena cząstkowa

Pomieszczenia szkolne do prowadzenia zajęć, w tym sala gimnastyczna do zajęć wychowania fizycznego oraz boiska szkolne i teren wokół Szkoły, zorganizowano w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów. W Gimnazjum uczniowie posiadali dostęp do biblioteki szkolnej oraz stołówki. Zapewniono także dostęp do opieki przedlekarskiej. Za nie w pełni skuteczne działania na rzecz bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu należy uznać brak wyposażenia uczniów w samodzielne szafki (miejsca) do pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych oraz stwierdzony przypadek dostępu do stron internetowych o treściach niepożądanych, który w trakcie kontroli został zablokowany.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

1. Uwzględnienie przy sporządzaniu planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych na kolejne lata szkolne, w możliwie najpełniejszym zakresie, zasad higieny pracy umysłowej.
2. Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia możliwości pozostawiania w szkole przez wszystkich uczniów części podręczników i przyborów szkolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 29 czerwiec 2016 r.

Kontroler
Damian Mielcarek
główny specjalista kontroli państwowej

Delegatura w Opolu
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis